ואמר עולא מה טעם. א)להכי איצטריך לפרושי האי טעמא משום דמשמע ליה דסבר האי תנא כמאן דאסר לקמן להתקשט בהן בתחב מדקתני הרי הן ככל הכלים הניטלין בתחב פירום ככל הכלים שמלאכתן לאיסור דשרי לצורך גופן ומקומן[ב] ולהכי מפרש עולא[ג] דאמר כפ' מי שהסף (מ"ק יב: ושם) ר' יהודה נשיאה נפק בחומרתא דמדושא [עי' פי' רש"י שם] שמע ר' אמי ואיקפיד אמר רב יוסף מ"מ איקפיד והתניא השירים והנזמים כו' ומאי פריך מינה דלרבנה מינה משמע דאסור לצאת בהן כדפי' והתם קאמר נפק דמשמע דרך מלבוש וגרסה לר"י דחומרתא דמדושא הייו טבעת של עץ כמו שמפרשים רבותיו של רש"י ולא של אלמוג כמו שהוא מפרש דאלמוגין מפרש בראש השנה (דף כג.) כשיתא והכא קאמר דמדושא אלא של עץ אחר הוא שמוט מדושא ואין שם תכשיט עליו וכשיוצאים בו דרך מלבוש לא הוי קישוט אלא עלעול בעלמא ולהכי ידע רב יוסף דר' אמי לא איקפד אלא משום עלעול והשתא מייתי שפיר מהן בריישא דשרי לעלעל לצורך גופו או לצורך מקומו כשאר כלי שמלאכתן לאיסור דניטלין לצורך גופו או לצורך מקומו ונפק לאחר קאמר אבל להר"ל אסור כדאמרי' בפ' הדר (עירובין סט. ושם) ההוא גברא דנפיק בחומרתא דמדושא חזייה לר' יהודה נשיאה כשייה אמר כגון זה מבטל רשות לר' יהודה: **והתנן ר"ש אומר כל שאין מומו ניכר מע"ט אין זה מן המוכן.** קשה לר"י מאי קא פריך[ה] הא ע"כ טעמא דר"ש לאו משום מוקצה אלא משום דסבר דאין רואין מומין ביו"ט דהא ר' יהודה לאיש מומין עלה[ו] ומ"ת דבביאה משמע דאיני סבר[ז] כאלא בר אומכי דאמר לר"ש היכא דנפל בו מוס מעי"ט אם נקרו מבוקר דאמר אביי התם כווחיה דרבה בר רב הונא מסתברא מדקתני מלא בני בברייתא[ח] (ומוקמא הסיא ברייתא כאלא בר אומכי) וע"כ הא דשיי ליה בין נפל בו מוס קבוע מעי"ט לנפל בו מוס דנפל בו בי"ט משום דנפל בו בי"ט ב)איכא תלתא מ' יימר דקאמר בסמוך ונפל בו מעי"ט ליכא אלא חד מי יימר דמיזדקיק ליה חכם מאי קשיא מגר שכבה דליכא כל הני מי יימר וי"ל דחזר בו אביי ולית ליה [ח](דאלא בר אומכי) משמע מתני' דרב אושעיא דאלא בר אומכי משכב ומתני' דהתם נמי דיקא כרב אושעיא כדמפרש התם: **מי יימר דנפל ביה מומא.** נראה דכל הני מי יימר דקאמר רבה לאו דווקא[ט] דהא ר"ש אסר אפי' נפל בו מוס קבוע מעי"ט דהשתא ליכא אלא חד מי יימר דמיזדקיק ליה חכם דהא קאי אר' יהודה דלא שרי אלא כשהיה בו מוס קבוע מעי"ט דהא דקאמר ר' יהודה ואם לאו לא יאמוט פשיעה ומשני לא ליכא דנפל ביה מאמומו מוס עובר והשתא הוה ליה מוס קבוע מהו דתימא כיון דדעתיה עילויה נשתויה קמ"ל ס"ל דקאמר אם יש בו מוס יעלה ויאמוט היינו ע"כ מוס קבוע מעי"ט ואפי' לאלא בר אומכי דשרי ר"ש דבעבד בחד מי יימר מ"מ נפל בו מוס עובר מעי"ט דאיכא תרתי מי יימר לכאורה משמע התם דאסר לכך נראה דלאו דוקא הן דאפי' בחד מי יימר סגי וכן מוכחא מתתקפת דרמי בר חמא דפריך[ט] מחד מי יימר[ט]: **מי יימר דמיזדקיק לה בעל.** ומע"ג דפירות שנדלה מהם אינם מוקצין לענין טלטול [ס]דהא חזו לאחר בני אדם מ"מ אינם לן למימר מיגו דאיתקצאי אינון לכולי יומא אי נמי מיירי בפירות שלה ואסרתן לכל אדם: **מי יימר דמיזדקיק לה בעל.** פירוש מי דמי התם ודאי לא מיזדקיק ליה חכם דלאין רואין מומין ביו"ט בדבר בעל[ז] ולית לן למימר מי יימר דהא לר' יהודה דקסבר רואין מומין ביו"ט לא אמרי' מי יימר ג)וי"ל דבעל נמי לא ניחא לאזדקק דזימנין דשרי נדרים שנדלה לבר מגוה: **התם אי לא מיזדקיק ליה חכם סני ליה בג' הדיוטות אבל הכא כו'.** ומע"ג דבפ"ק דחולין (דף יח:) אמר רב יהודה אמר ר' ירמיה ספק משמיה דרב ספק משמיה דשמואל ג' ממיני את הבכור במקום שאין מומחה היינו דוקא במומין מוכהכין כגון נימסת עינו נקטעה ידו נשברה רגלו כדאמרינן בשילהי המוקדשין (בכורות לו:) וה"נ דהוה מצי למימר מי יימר דמזדקיק ליה ג' הדיוטות דוקא לא מיזדקיק ליה מחכם אמר הכא לא מיזדקיק אבל בג' הדיוטות לא אמר מי יימר ומיהו לפי מ"ש בפרש ה"נ המ"ל כו' לא מ"ש טבל כדפי' לעיל ולהכי נקט חכם משום דמתיר בכל מומין ועיקר טעמא משום דהכא איכא איסורא והתם ליכא והא דנקט התם לא לא מיזדקיק ליה חכם

כבתה אין לא כבתה לא. כן דרך הש"ס לתנא"ג דהוה מצי לאתויי ריש"ל דקתני בהדיא מוץ מן הגר הדולק בשבת מייתי סיפא ודייק מינה[ט]: **דכל היכא דקמכוין איכא איסורא דאורייתא.** ומ"ת דהכא בכיבוי ליכא איסורא דאורייתא לר"ש דמלאכה שאינה צריכה לגופה היא[יא] וי"ל דה"ק דכי מיכון איכא איסורא דאורייתא כגון בפתילה וצריך להבהבה[יב] אע"פ שזה התירון דחוק הוא הא נלאו הכי פריך ליה שפיר הרב פור"ת: הגה

ג) השירים והנזמים והטבעות הרי הן ככל הכלים הנטלים בחצר ד)**ואמר עולא מה טעם הואיל ואיכא תורת כלי עליה הכא נמי הואיל ואיכא תורת כלי עליה א"ר נחמן בר יצחק בריך רחמנא דלא כסיפיה רבא לרב אויא רמי ליה אביי לרבה תניא** ה)**מותר השמן שבנר ושבקערה אסור ורבי שמעון מתיר אלמא לר' שמעון לית ליה מוקצה ורמינהו** ו)**רבי שמעון אומר כל שאין מומו ניכר מעי"ט אין זה מן המוכן הכי השתא התם אדם יושב ומצפה אימתי תכבה נרו הכא אדם יושב ומצפה מתי יפול בו מוס מימר אמר מי יימר דנפיל ביה מומא ואת"ל דנפיל ביה מומא מי יימר דנפיל ביה מום קבוע ואם תמצי לומר דנפל ביה מום קבוע מי יימר דמזדקיק ליה חכם מתיב רמי בר חמא** ז)**מפירין נדרים בשבת [ונשאלין לנדרים שהן] לצורך השבת ואמאי לימא מי יימר דמיזדקיק לה בעל התם כדרב פנחס משמיה דרבא** ח)**דאמר רב פנחס משמיה דרבא כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת ת"ש** ט)**נשאלין לנדרים של צורך השבת בשבת ואמאי לימא מי יימר דמזדקיק ליה חכם התם אי לא מיזדקיק ליה חכם סגיא ליה בג' הדיוטות הכא מי יימר דמיזדקיק ליה חכם רמי ליה אביי לרב יוסף מי אמר ר' שמעון כבתה מותר לטלטלה כבתה אין לא כבתה לא מאי טעמא דילמא בהדי דנקיט לה כבתה הא שמעינן ליה לר' שמעון דאמר דבר שאין מתכוין מותר דתניא** י)**ר' שמעון אומר גורר אדם כסא ממה וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ כל היכא דכי מיכוין איכא איסורא דאורייתא כי לא מיכוין גזר ר"ש מדרבנן כל היכא דכי מיכוין איכא איסורא דרבנן כי לא מיכוין שרי ר"ש לכתחילה מתיב רבא** יא)**מוכרי כסות מוכרין כדרכן ובלבד שלא יתכוין בחמה מפני החמה ובגשמים מפני הגשמים והצנועין מפשילין במקל לאחוריהן והא הכא דכי מיכוין איסורא דאורייתא איכא כי לא מיכוין שרי רבי שמעון לכתחילה אלא אמר רבא**

השירים. אלעזדות: **הרי הן ככל הכלים.** אע"פ שאסור לצאת בהן לרה"ר. כדאמרי' בפרק במה אשה יוצאה (לקמן נט:) גזירה דילמא שלפא ומחוה מיהו מותר כלי עליהן ומותר לטלטלן אלא בדרך מלבוש: **מומו ניכר.** גבי בכור קאי: **מי יימר דמזדקיק ליה חכם.** שימצא חכם שיזקק לו ביו"ט לראות אם מוס קבוע הוא או לא: **מפירין נדרים.** בעל לאשתו: **ונשאלין לנדרים.** לחכם להתירן: **שהן לצורך שבת.** כגון נדר שלא יאכל היום: **ואמאי.** מותרת לאכול ואפי' שרי לה בעל ליתסר לה משום מוקצה דהא אשתה דעתה ואמרה מי יימר דמזדקיק לה בעל: **על דעת בעלה.** ע"מ שלא יהא הבעל וסמכה עליה דמזדקיק לה ביום שמעו: **הכא מי יימר דו'.** והדיוטות לא מצו למיסרייה לבכור אלא במוס הידוע לכל כגון ממוסר אבר: **איסורא דאורייתא.** כיבוי אש מלאכה הוא. חריץ ליכא איסור דאורייתא דחופר דלאחר יד הוא דחופר דאמר לקמן תולדה דחורש ומייב ה"מ חופר לדרכו במרא וקרלוס: **מוכרין לדרכן.** ואפי' של כלאים לוגשו להרלאותו בשוק: **ובלבד שלא יתכוין.** להנאת חימוס. והא ר"ש היא מדאזיל בתר כוונה: לדבר

אדם מצפה מתי תכבה נרו ויסתפק מן השמן ומכין ליה. אבל לגבי מוס ליכא למימר הכי דאמר מי יימר דנפיל ביה מומא, ואי נפל מי יימר דמזדקיק ליה חכם. ומוחבינן מהא דתנן מפירין נדרים בשבת ז)לצורך השבת. ושנינן כל הנודרת על דעת בעלה היא נודרת, ומבחלילה כך נדרה בחזקת שיפר לה בעלה. והא (דתנן) נשאלין נדרים לצורך השבת נימא מי יימר דמזדקיק ליה חכם. ושנינן שני התם דסגיא בג' הדיוטות. דמי אביי ומי אמר ר' שמעון כבה הנר מותר לטלטלו, מכלל דאי לא כבה חייש דילמא כי מטלטל ליה שמא יכבה, והא איהו דאמר גורר אדם מטה כסא וספסל ובלבד שלא יתכוין לעשות חריץ. הנה דאע"ג דנעשה חריץ כיון דבלא כוונה נעשה לא חייש ר' שמעון. **ושני כל היכא דכי מכוין אתי למינגע באיסורא דאורייתא,** כגון כבית הנר וכיוצא בו חייש ר"ש וגזר מדרבנן, וכל היכא דכי מכוין איסורא [דרבנן] היא, כי לא מכוין [שרי] ר"ש לכתחילה. **אינו** והא מוכרי כסות כו', וכלאים איסורא דאורייתא היא, וכי לא מיכוין שרי ר"ש לכתחילה. ומשני רבא

מוסף תוספות

א. פרש"י ז"ל אע"פ שאסרו חכמים לצאת בהם לרה"ר. נראה מדבריו ז"ל דבחצר מותר להתקשט בהם. ולא נהירא וכו' [ד]א"כ פשיטא שניטלים בחצר שהרי נלבשים שם ולמה הוצרך עליו לטעם זה שאמר עולא, אלא ודאי. ריטב"ש. ב. ואי הוה שרי להתקשט בהן בחצר הוו ככלים שמלאכתן להיתר. תוס' הרא"ש. [ו]פשיטא שניטלים בכל החצר וכו' ומה הוצרכנו בטעמו של עולא. ריטב"ש. ג. דאפ"ה ניטלים אפי' בחצר שאינה מעורבת לצורך גופם ולצורך מקומם ככל הכלים כיו"ב שמלאכתם לאיסור הניטלים בחצר. ריטב"ש. ד. וחזו לכסויי וכו' והיינו דש"מ דתורת כלי עליו מילתא רבתי היא. ריטב"ש. ה. דאית לי' לר"ש מוקצה. מי הרי"ן. 1. ומוקי לה התם דפליגי בנפל בו מום עובר מערב יו"ט והשתא הו"ל מום קבוע, ור' יהודה ס"ל דואין מומין ביו"ט הלכך לא אסח דעתיה מינה, ר"ש סבר אין רואין מומין ביו"ט. תוס' הרמ"ש. 2. כיון שלא נודע שהוא מום קבוע מאתמול. תוס' ביצה כה: ד"ש כמור. ח. דידע שמום קבוע היה מאתמול. תוס' ביצה כה: ד"ה כמור. ט. דמאתמול דעתיה עלויה. תוס' ביצה כה: ד"ש כמור. י. אך שלא הראה לחכם מבעו"י. תוס' ביצה כה: ד"ש כמור. יא. דאי נפל ביה מומא ביו"ט ודאי לא הוה שרי ר' יהודה, דהוי מוקצה מחמת איסור, דלא הוה דעתיה עליה מאתמול ולר' יהודה אית ליה מוקצה. תוס' ביצה כה: ד"ש כמור. יב. הלכך לאו דעתיה עלויה מאתמול. תוס' ביצה כה: ד"ש כמור. יג. דאתקצאי מחמת איסורא דאין רואין מומין ביו"ט. מי הרי"ן. יד. דאית ביה כל הני מי יימר אית ליה מוקצה משום דמסיח דעתיה אבל בחדא מי יימר לית ליה מוקצה דלא מסיח דעתיה מינה, דלא הוא, דאפי' בחדא מי יימר אית ליה מוקצה. שיטה להר"ן. אלא לרווחא דמלתא נקט להו. רשב"ש. טז. ממפירין נדרים. רשב"ש. יז. וכיון שכן, לא אתקצאי אפי' בביה"ש. ריטב"ש. יח. [ז]איסורא דרבנן בלחוד הוא. ריטב"ש. יט. כיון שאם כיבה הוא אב מלאכה ריש מקום שהוא חייב עליו מן התורה, גזר ר"ש בכל טלטול, שכשאדם רואה את חבירו מטלטל נר הדליק, מי מפיס לו איזו מהן הבהבה ואיזו לא הבהבה, משא"כ בגרירת מיטה שאין גרירת מיטה וספסל בעולם שיכול לבא עליה לידי איסורא דאורייתא. המ"ן. כ. שמסרתי אינו ראוי לשום דבר אלא לכסות כלי, דלא חשיב תשמיש. ריטב"ש.

גליון הש"ס

גמ' **ואמר עולא.** עי' לקמן דף נט ע"ב תוס' ד"ה מלח דלכה: **תוס'** ד"ה **מי יימר דמזדקיק לה בעל ואע"ג** וכו' **דהא חזו לשאר ב"א.** עי' לקמן דף קכו ע"ב תוס' ד"ה כיון דמחוה: **שם** ד"ה **רבל היכא** וכו' **אע"פ** שזה התירון דחוק. עי' בנכסות דף כה ע"ל תוס' ד"ה דהוי ליה:

מוסף רש"י

השירים. עטקרי"ל בלע"ז (מו"ק יב:). **מותר השמן שבנר ושבקערה.** גל קרזיי"ל, מותר השמן שנתן בנר או בקערה, שמן הניתן להלקת הנר של שבת ובכה, המותר יש בה משום מוקצה ואסור (ביצה ל:). **אין זה מן המוכן.** לאו משום מוקצה אסר ליה, דהא ליתא ליה מוקצה, אלא לפי שמתיו ביו"ט נראה כמתקנו, או דהוה ליה כדן דין דגזר ביה משום שבות, והכי קאמר אין התמתו היתר ואינו מוכן להכסר (שם כו:). **מפירין נדרים בשבת.** בעל לאשתו ואב לבתו (נדרים עג:). **לצורך השבת.** כגון שנודרה מאכילה ומתכסיתין (שם). **דבר שאין מתכוין מותר.** ואף על גב דקעביד חריץ והוי מולדה דחורש או טוחה (לעיל כב:). **מוכרי כסות מוכרין כדרכן.** משטוטפיס בכסות כלאים (פסחים כז:), כסות של כלאים לוגשו בשוק כדי להלאותו למוכרו, דלא אסרה תורה אלא לגיסה שהיא להתחמם כדרך בל הלובשים, והעלאה דומיא דלגיסה נמי דמתהני בה (לעיל כט:). **ובלבד שלא יתכוין.** להנאת לגיסה (פסחים שם). **והצנועין.** כסיים שמרמיקין עצמן מכל לוחם שפתים (לעיל כט:) ו)ו: פרוטים שמתרמקים מן הכיעור ומן הזומה לו (פסחים שם).

רב נסים גאון

התם אי לא מזדקיק ליה חכם סגיא בג' הדיוטות. משתכח עיקר דילה במסכתא דנדרים בפרק נערה מאורסה (דף עח) אהרן ובניו וכל ישראל בפרשת נדרים לתאי הילכתא, אמר רב אחא בר יעקב להכשיר ג' הדיוטות. וכותיה גרסי' בפרק יש נוחלין (ב"ב קכ).

רבינו חננאל

כמו (ש"מ עולא) [שא' עולא] בשירים ונזמים וטבעות הואיל ותורת כלי עליהן. **תנא מותר שמן שבנר ושבקערה אסור להסתפק ממנו ור"ש מתיר, אלמא לר"ש לית ליה מוקצה.** אינו והא לענין בכור שנפל בו מום ביו"ט אמר ר"ש אין זה מן המוכן. ושנינן שני זה מזה, בגר

ה) מו"ק יב:, כ) [לעיל מד.] ביצה ל:, ג) ביצה כו., ד) לקמן קמ:, נדרים עט., ה) יומא כט: גיטין פג: נדרים עב: נדה מו:, ו) לקמן קמ. נדרים עז:, ז) [תוספתא ביצה פ"ב] [לעיל כב. כט: ביצה כט: פסחים קא. ממנות מח:], ח) כלאים פ"ט מ"ב לעיל כט: פסחים כו:, ט) [לקמן עב.], י) [ציין רש"ל מה שמגיה בדברי התוס'], יא) רש"ל מ"ז, יב) [נ"ל תוס' לעיל ל"ט: ד"ה אלא פניו וע' הר"מן].

ז) עי' בתוספות גרסאות.

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

לדבר האסור. לשלהבת דבכי האי מוקלה מודה ר"ש שהכלי טפל לשלהבת בעודה בו ולאו משום דחייש לכביה: **בסים.** מוסב. אם כנו[ה] מתרגמינן בסיסיה: **א"ר רומנוס לי הסיר רבי לעולעל מחסה.** של לבונה בתפרה. קס"ד בתפרה עם אפרה קמתר מוקלה ולא היו צריכין לו ותשמעינן דאגב מתחה דחיכא תורת כלי עליה טולטלה עם אפרה: **טוטל אדם.** הכלכלה בשבת והתכן בתוכה: **הא ליכא פרי לא.** דכלי נעשה בסים לתכן וטפלה לו ובטל תורת כלי דידיה. והכא נמי נעשית מתחה בסים לתפר ורבי יוחנן שמעינן ליה לעיל דכר' יהודה סבירא ליה: **דאיש ביה קרטין.** שנשתיירו מן האור ולבונה דחזיין לבריח ואגב לבונה מטולטל למתחה עם אפרה דומיא דכלכלה מלאה פירות והתכן בתוכה: **קרטין.** של שיור לבונה: **בי רבי.** בבית ועשיר הוה מי חשיבי: **בגדי עניים.** שלא על שלא מו שחוטן עבה הוו בגדים לעניים לענין טומאה: **בגדי עשירים.** שלשה על שלשה הוו בגדים לעשירים וכל שכן לעניים. אבל בגדי עניים לעשירים לא הוו בגד בגייהו ולא מקבלי טומאה הכא נמי בי רבי (ב) בטלי קרטין: **אלא אמר אביי.** הא דשרי ליה לטולטל מתחה באפרה משום דאפרה מאיס עליה לראותו והוי כגרף של רעי דתניא במסכת ביצה (דף לו:) מותר להוציאו לאשפה כשהבר: **גרף.** כלי חרס המוכן לכך: **מיכסי.** כל מתחות מכוסות הן ויש בהן קבים להוציא הריח: **לעולא.** כלי נחשת שמניחין בו האור לפני שריס להתחמם: **אגב קטמיה.** שהיו צריכין לאפרו לכסות רוק או לותה. וא"ת מה לך לחיסור יש כאן הייינו דבוחש דאמ"ג דחיכא עליה שברי עצים. והא דר' רומנוס נמי האי מתחה באפרה דקאמר מתחה בשביל אפרה שהיה צריך לו ודעתייהו עליה מתמומל ורבנות משמעינן (כיון) אע"ג(ג) דחיכא עליה שברי עצים דהוי כבלכלה של פירות והתכן בתוכה: **ושוין.** ר' יהודה ור"ש שמתלקו בגר ישן: **בגלילא שנו.** שאסורות להן שברי פתילה שאין בגדים של פשתן מצויין להם הלכך לא בטלי ונעשה גר בסים להן: **ערסייה.** לורפי נחשת או גרדליים והולכין מעיר לעיר למלאכתן ומושאין עמהן מטות של פרקים: **חייב חטאת.** הוא תחלתו וגמרו ונמלא עושה כלי וחייב משום מכה בפטיש אב לכל גומרי מלאכה ולא משום בנין דאין בכלים: **קנה מנורה.** שיוצא ממנה קנים לנרות הרבה ומוטלין הימנה ובשעת הלורך מחזירין אותו: **קנה של פייזין.** הטחין ומלבנין הבית בסיד יש להן קנים של פרקים ומתן מטלית ברלשה ומורין בסיד המחוי וטח את הבית וכשהוא טח מלמטה לא אפשר לו אלא בקנה קלר וכשהוא הולך ומגביה מוסיף קנה על קנה ומאריכו: **פעור.** שלא זה גמרו שהרי צריך לחזור ולפרקו תמיד: קרן עגולה וקרן פשוטה שיהסם מין כלי זמר והוא עשוי נקנים נקנים כבבבה ומכנים בהן חליליס ומולילין קולות הרבה. קרן עגולה מעשה אומן הוא וצריך לתקוע בנקבים בחוזק והוא מלאכה ונקרן פשוט מכניסו בריוח ולרכן לפרקם תמיד ופטור. קתני מיהת בקני מנורה דחייב והוא הדין למטה של טרסיים: **איכא.** רבי אבא ורב הונא בר חייא: **דאמור לי האי תנא.** כרבי שמעון דתמיר לבתחלה: **מלבנות המטה.** כעין רגליס קטנים ויש להן בית קיבול ומכנים בתוכן דאפי' כרעי המטה שלא ירקבו בתרך: **לוחיים של קיבים.** עץ קטן כמין דף שמוקעין בקשת שקורין אבלשטר"א שעליו מושך החוך: יתקע

הנח לגר שמן ופתילה הואיל ונעשה בסים לדבר האסור. מיעטרך למימר בשמן דנעשה בסים לדבר האסור דאי לאו הכי לא היה הגר אסור לטלטל דהוי בסים לדבר האסור ודבר המותר ושרי כדאמר בסמוך כי הוינן בי רב נחמן הוה מטלטלינן כגונא אגב קיטמא אע"ג דאיכא עליה שברי עצים ומאי שאם יש בה שברי פתילה דחיכא עליה שברי עצים מידי דהוה אגרף של ריעי אמר רבא שתי תשובות בדבר חדא גרף של ריעי מאים והאי לא מאים ועוד גרף של ריעי מיגלי והאי מיכסי אלא אמר רבא כי הוינן בי רב נחמן [א]הוה [ב]מטלטלינן כגונא אגב קיטמא ואע"ג דאיכא עליה שברי עצים מיתיבי ושוין שאם יש בה שברי פתילה שאסור לטלטל [ג]אמר אביי [ד]בגלילא שנו לוי בר שמואל אשכחינהו לרבי אבא ולרב הונא בר חייא דהוו קיימי אפיתחא דבי רב הונא אמר להו מהו להחזיר מטה של טרסיים בשבת אמרו ליה [ה]שפיר דמי אתא לקמיה דרב יהודה אמר הא רב ושמואל דאמרי תרוייהו המחזיר מטה של טרסיים בשבת חייב חטאת מיתיבי [ו]המחזיר קנה מנורה בשבת חייב חטאת קנה סיידין לא יחזיר ואם החזיר פטור אבל אסור רבי סימאי אומר [ז]קרן עגולה חייב קרן פשוטה פטור אינהו דאמור כי האי תנא דתניא מלבנות המטה וכרעות המטה ולוחים של סקיבם [ח]לא יחזיר ואם החזיר פטור אבל

הנח לגר שמן ופתילה הואיל (ו) דנעשה בסים לדבר האסור א"ר זירא א"ר אסי א"ר יוחנן אמר ר' חנינא אמר רבי רומנוס לי התיר רבי לטלטל מחתה באפרה א"ל רבי זירא לרבי אסי מי אמר רבי יוחנן הכי והתנן (ז)נוטל אדם בגו והאבן בידו או כלכלה והאבן בתוכה ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן בכלכלה מלאה פירות עסקינן טעמא דאית בה פירי הא לית בה פירי לא [ט]אשתומם כשעה חדא ואמר הכא נמי דאית בה קרטין אמר אביי קרטין בי רבי מי חשיבי וכי תימא חזו לעניים והתניא [י]בגדי עניים לעניים בגדי עשירים לעשירים [יא]אבל דעניים לעשירים לא אלא אמר אביי מידי דהוה אגרף של ריעי אמר רבא שתי תשובות בדבר חדא גרף של ריעי מאים והאי לא מאים ועוד גרף של ריעי מיגלי והאי מיכסי אלא אמר רבא כי הוינן בי רב נחמן [יא]הוה [יב]מטלטלינן כגונא אגב קיטמא ואע"ג דאיכא עליה שברי עצים מיתיבי ושוין שאם יש בה שברי פתילה שאסור לטלטל ולכך שנו חכמים כי בגליל אסור לטלטל נר שיש בו שברי פתילה, לפי שהשמן הנותר בנר לא חשיב להו. וכבר זה הפירוש הודענו באלו הימים לתלמידנו ופירשנו להם בזה הענין. ואפשר להיאמר בו פירוש אחר, שאנשי גליל לפי שלא היו מקפדין על לשונם ולא דייקי לישאנא ולא גמיר מחד רבה, ולא גלו מסכתא למסכתא, כמו שהוא מפורש במסכת עירובין בפרק כיצד מערבין (דף נג), ולא היה תלמודם מקוים בידם, אסרו עליהם החכמים לטלטל נר שיש בתוכו שברי פתילה עלי דרך האיסורים ואל תחבט ואל תסייג ויקור דאלך ארצא קולהם פי עדה (מוצעא) [מואצע] מן אל תלמוד מתל הדא אל קול עלי טריק אל תנקרין להם נדבר מן דאלך מא יחצרנא [על דרך האיסורים והגדר והסייג. ונמצא סיוג לזה במקומות הרבה משל זה המאמר על דרך הגרענן להם נזכיר מזה מה שמוצא] בפרק חומר בקודש (דף כה) אמרו אמר רב יוסף בגלילא שנו מיגו דלא מהימני אקודש לא מהימני אתרומה נמי, בנדרים בפרק ראלו (נדרים) [מותרין] (דף יח במשנה) אסורין שאין אנשי גליל מכירין את חרמי כהנים, ובפרק המוציא יין (דף עח) ובפרק מקום שנהגו (דף נה) בפסחים עוד. ובגמרא (ירושלמי שבת פרק כל כתבי הלכה ח) גרסי אמר עולא י"ח שנין עבד רבן יוחנן בן זכאי יתיב בהדה ערב ולא אתא קימוי אלא אילין תרתין עובדיה, אמר גליל גליל שנאת את החורה סופך להעשות כמציקין, וכל דין סיוע לפירושנו.

רבינו חננאל

הנח לגר ופתילה דשמן דלא גזר ר"ש אלא הואיל ונעשה כל אחד בסיס לדבר האסור, ופשוטה היא. **אמר רבא** כי היינו בי רב נחמן היינו מטלטלי כגונא אגב קיטומה אף על גב דאיכא עליה שברי עצים. מיתיבי ושוין שאם יש בה שברי פתילה אשסור לטלטלה. ופריק **אביי בגלילא שנו.** פירוש בגליל שנו, שדרכם להדליק בשברי פתילות, וכיון שדרכם להדליק בשברי פתילות נעשו מוקצות בשבת, לפיכך אסור לטלטל אפילו הנרות שיש בהן שברי פתילות, אבל שברי עצים דכגונא לא חשיבי ובטלי. לוי בר שמואל בעא מר' אבא ומרב הונא בר חייא מהו להחזיר מטה של פרסים בשבת, אמרו ליה שרי. אמר להו רב יהודה רב ושמואל דאמרי תרוייהו המחזיר מיטה של פרסים בשבת חייב חטאת. **מיתיבי** המחזיר קנה מנורה בשבת חייב חטאת, קנה של ציידין לא יחזיר ואם החזיר פטור אבל אסור, ר' סימאי אמר קרן [עגולה חייב קרן] פשוטה פטור. קתני מיהת המחזיר קנה מנורה בשבת חייב חטאת, קשיא לר' אבא ולרב הונא דשרי. **ושנין** אינהו דאמור כי האי תנא דתניא אם היה רפוי מותר, דתניא מלבנות המטה וכרעי המטה [ולוחיין] של סקיבם לא יחזיר, ואם החזיר פטור

נר מצוה

נז א ב מיי' פכ"ו מהל' שבת הלכה יג טור שו"ע או"ח סימן שי סעיף ח:

נח ג ד מיי' פכ"ב מהל' שבת הלכה כו מה סמג לאוין קס טור ש"ע או"ח סימן שיג סעיף ו:

רב נסים גאון

אלא אמר אביי מידי דהוה אגרף של רעי. משתכח במס' יום טוב בפרק משילין פירות (דף לז) אמר שמואל גרף של רעי ועבים מימי רגלים מותר להוציאו לאשפה. ובפרק נוטל אדם את בנו (דף קמג) אמרו הני גרעיני דתמרי כולי, רב הונא בריה דרב יהושע עביד להו גרף של רעי, וכן אמימר עביד להו גרף של רעי. אמר אביי בגלילא שנו. כבר טרחו בזה השינוי ששינה אביי הרבה מן החכמים ולא שמעתי מהם כלום, ולא מצאתי בו לאחד מן הגאונים פירוש. אבל טרחתי על שינויו ומצאתי במסכת נזירות בפרק בית שמאי אומרים הקדש טעות הקדש (דף לא), והא שמן עדיף מיין, אי משום הא לא קשיא בגלילא שנו דחמרא עדיף ממשחא. זה מודיע שהשמן היה אצלם מצוי הרבה, וכי מה שהושם בנר ויש בו שברי פתילה אין לו חשיבות אצלם ואינן משתמשין בו לצרכם, והרי הוא כדין המוקצה שאסור לטלטלו, ולכך שנו חכמים כי בגליל אסור לטלטל נר שיש בו שברי פתילה, לפי שהשמן הנותר בנר לא חשיב להו. וכבר זה הפירוש הודענו באלו הימים לתלמידנו ופירשנו להם בזה הענין. **ואפשר** להיאמר בו פירוש אחר, שאנשי גליל לפי שלא היו מקפדין על לשונם ולא דייקי לישאנא ולא גמיר מחד רבה, ולא גלו מסכתא למסכתא, כמו שהוא מפורש במסכת עירובין בפרק כיצד מערבין (דף נג), ולא היה תלמודם מקוים בידם, אסרו עליהם החכמים לטלטל נר שיש בתוכו שברי פתילה עלי דרך האיסורים ואל תחבט ואל תסייג ויקור דאלך ארצא קולהם פי עדה (מוצעא) [מואצע] מן אל תלמוד מתל הדא אל קול עלי טריק אל תנקרין להם נדבר מן דאלך מא יחצרנא [על דרך האיסורים והגדר והסייג. ונמצא סיוג לזה במקומות הרבה משל זה המאמר על דרך הגרענן להם נזכיר מזה מה שמוצא] בפרק חומר בקודש (דף כה) אמרו אמר רב יוסף בגלילא שנו מיגו דלא מהימני אקודש לא מהימני אתרומה נמי, בנדרים בפרק ראלו (נדרים) [מותרין] (דף יח במשנה) אסורין שאין אנשי גליל מכירין את חרמי כהנים, ובפרק המוציא יין (דף עח) ובפרק מקום שנהגו (דף נה) בפסחים עוד. ובגמרא (ירושלמי שבת פרק כל כתבי הלכה ח) גרסי אמר עולא י"ח שנין עבד רבן יוחנן בן זכאי יתיב בהדה ערב ולא אתא קימוי אלא אילין תרתין עובדיה, אמר גליל גליל שנאת את החורה סופך להעשות כמציקין, וכל דין סיוע לפירושנו.

תורה אור השלם

1 אֲדַיִן דָּנִיֵּאל דִּי שַׁמָּה בֵּלְטְשַׁאצַּר אֶשְׁתּוֹמֵם כְּשָׁעָה חֲדָה וְרַעְיוֹנֹהִי יַבְהֲלֻנֵּהּ עָנֵה מַלְכָּא וְאָמַר בֵּלְטְשַׁאצַּר חֶלְמָא וּפִשְׁרָא אַל יְבַהֲלֵךְ עָנֵה בֵלְטְשַׁאצַּר וְאָמַר מָרִי חֶלְמָא לְשָׂנְאֶךָ וּפִשְׁרֵהּ לְעָרְךָ:

דניאל ד סז

הגהות הב"ח

(א) גמ' ופתיל' הואיל ונעשה בסים: (ב) רש"י ד"ה בגדי עשירים וכו' ה"נ כי ר' לא חשיבי קרטין ובטלי הס"ד:

גליון הש"ס

גמ' קרן עגולה חייב. עי' כלים פי"ל מ"ז:

לעזי רש"י

אבלשטר"א [ארבלישט"א]. קשת אפקית.

מוסף רש"י

נוטל אדם בגו והאבן בידו. כתלר ולא תמרינן דמטלטל לתכן (לקמן קמא:). **אשתומם כשעה חדא.** שתק והיה מתבהל מה יענה (חולין כא. ועי' דניאל ד סז). **בגדי עניים לעניים.** שלא על שלא (אלגמנת) מקבלין טומאה לעניים (שרובין בם). **בגדי עשירים לעשירים.** שלשה על שלשה (עפסים) מקבלין טומאה לפי לעשירים (שם). **כגונא.** כלי שמתיפים בו הנמלים (ביצה כא:). **אגב קיטמא.** שהיו צריכים לאפרו לכסות רוק או לותה (שם). **בגלילא שנו.** שהן עניים ומקפידין בדבר מועט (לקמן עח).

תוס' ישנים

א) וכיון מאוס פי' כי מרוב שמיית יין הי' לחם חכלולי עניים לא ומפני רפואת מים מוצה:

מוסף תוספות

א. כגון שהוסיף בשבת. **תוס' הכ"ש.** דהו"ל מוקצה דגולה. **ריטב"ש.** **ב.** ונעשה בסיס שלהם. **ריטב"ש.** **ג.** אבל אפר מחתה דלא חשיב אין המחתה נעשית בסיס שלהם, להכי מייתי לי' מהא דכלכלה שנעשית בסיס לאבן, דלא חשיב. **ריטב"ש.** **ד.** והא דאמר' הכא אבל דעניים לעשירים לא. **תוס' הכ"ש.** **ה.** ואע"ג דעני יחדה לישיבה לא הוי מיוחדת לעשירים. **תוס' הכ"ש.** [ד]אין עשירים מייחדים פחות משלשה על שלשה לישיבה, ואפי' יחדו, בטלה דעתו אצל עשירים דעלמא. **המכ"ן.** **ו.** כיון שהוא בגד לשון עשוי בעולם. **תוס' הכ"ש.** **ז.** אלמא אפי' לעשירים טמאין טומאת מת בשלש על שלש. **המכ"ן.** **ח.** דהא דקתני בגדי עניים אע"פ שאין בהם שלשה טמאים דאפי' בבית העשירים קאמרי. **ריטב"ש.** **ט.** בגדים שרגילים עניים ללבוש. **תוס' הכ"ש.** **י.** שחוטן עבה. **ריטב"ש.** **יא.** מיירי בבגדים דקים. **ריטב"ש.** **יב.** דקתני דאפי' בגדי עניים דוקא לעניים מטמא בשלש על שלש אבל לעשירים שלשה על שלשה בעינן. **ריטב"ש.** **יג.** הא דר' נחמן לשיורי כוסות. **ריטב"ש.** **יד.** שיורי כוסות בלחוד. **רשב"ש.** **טו.** והוי הכוס בסיס לדבר האסור, שהרי הונח שם היין לדעת. **ריטב"ש.** [ז]אסור לטלטלן. **רשב"ש.** **טז.** דהכי פריך, דכי היכי דמטלטלינן כגונא אגב קיטמא דאיכא עליה שברי עצים אע"ג דחייב חטאת בשבת אבל אסור, דאין הכגונא והקטמה בטלי לגבי שברי עצים שבה משום דלא חשיבי, ה"נ. **רשב"ש.** **יז.** שהרי הכוס הוא עיקר. **ריטב"ש.** **יח.** ואע"ג דהך מלתא שמעינן לה מכלכלה דאבן לתוכה דמוקי לה ר' יוחנן במלאה פירות. **תוס' הכ"ש.** **יט.** [ד]איצטרך לאשמועינן [ד]אע"ג. **תוס' הכ"ש.** **כ.** לא אמרינן דהויא עיקר בסיס לדבר האסור דחשיב טפי. **תוס' הכ"ש.** **כא.** שאם יש (שם) [בה] שברי פתילה שאסור לטלטלה. **רשב"ש.** **כב.** דדין הוא שלא יהו שברי עצים בטלים לגבי כגונא כי היכי דאין שברי פתילה בטלים לגבי נר ושמן לפי שהן חשובין לגבן, משא"כ בכלכלה שהפירות חשובין והאבן אינה חשובה. **רשב"ש.** **כג.** וסחורתם בכך. **תוס' הכ"ש.** **כד.** ולא קפדי עליה. **תוס' מגיגה כה.** **ד"ה בגלילא.** והיתה הפתילה חשובה להן יותר מן השמן. **המכ"ן.** **כה.** ועיקר הבסיסות לשברי פתילה. **תוס' הכ"ש.** **כו.** דבגליל היה רוב שמן. **תוס' הכ"ש.** **כז.** שלמכון ישגה, מהודעין אנחנא לכון. **תוס' הכ"ש.** **כח.** ורוב שתייתן בכך. **תוס' מגיגה כה.** **ד"ה בגלילא.** **כט.** דחשיב. **תוס' מגיגה כה.** **ד"ה בגלילא.** **ל.** מתוך עושרם. **תוס' מגיגה כה.** **ד"ה בגלילא.** **לא.** כאב עינים, וטוב המים לרפואה, [ולכן]. **תוס' מגיגה כה.** **ד"ה בגלילא.** **לב.** והיה להם לשער בשתייה. **רעוד.** **תוס' מגיגה כה.** **ד"ה בגלילא.**

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

רבן שמעון בן גמליאל אומר אם היה רפוי מותר. ולעיל נמי מיירי בכרפוי [9]וקשה קלת דהיכי פליגי כולי האי דתמר[8] אמייב חטאת ומר[2] שרי אפי' לכתחלה ועוד[3] הא אין בנין ומתירה בכלים ועוד תקשה לרב יהודה הך בריתא דליכא תנא דמתייב חטאת ויש לומר[7] דהכי קתמר לעיל הא רב ושמואל דאמרי תרוייהו המחזיר מטה של טרסיים בשבת חייב חטאת כשאינו רפוי ואם כן כרפוי אין בכרתה להתיר לכתחלה[6]:

לימא תנן סתמא כרבי יוסי דאמר גורם לביבוי אסור. הוה מצי למימר וליטעמיך הא רבי יוסי גופיה לא אמרה אלא בדליקה משום דאדם נהול על ממונו אי שרינא ליה אתי לכבויי והכי מפרש בכל כתבי (לקמן קכ:) אבל הכא ליכא למגזר דהא יש כלי תחת הגר ואינו נהול וכבתה מקומות בשא"ם יכול לומר וליטעמיך ואינו אומר:

מפני שמקרב את כבויו. פירוש דגזרינן ע"ש אטו שבת ובשבת יכול לבא לידי כיבוי אם יגביה הכלי בשעת נפילת הניצוצות ואם תאמר מאי שנא שריית דיו וסממנים ופריסת מלודה[1] דשרינן בפ"ק (לף יז:) עם הסמ"ן[2] והכא אסרינן מע"ש שלא יבא לעשות בשבת ותירץ הרב פור"ת דהתם ליכא למיחש שמא יעשה כן בשבת[3] דהא [5]אם מלאכה הן אבל הכא איכא למיחש דלא דמי איסור כל כך כמה שמניח כלי תחת הניצוצות ואיכא למיחש שמא יבא לידי כיבוי שיתמיל ליתן המים קודם נפילת הניצוצות וקודם גמר הנתינה יפלו ומכבה בידים או שיגבה הכלי עם המים כנגד הניצוצות כדפריסת[4] ואף על גב דבאותו כיבוי אין בו חיוב חטאת לר' שמעון דמלאכה שאינה צריכה לגופה היא אמתיבו אטו כיבוי דחיוב חטאת ואע"ג דהוי גזירה לגזירה קים להו לרבנן דהכא שייך למגזר טפי ורש"י דפי' דהוה מכבה ממש לאו דוקא אלא כלומר שיוכל לבא לידי כיבוי ור"ת גרים כפירוש ר"ש מפני שמקרב כיבוי דהתם הוא דאתי לעשות מחילה מכלים שיש בתוכן מים שאינו מכבה כלום עד שיתבקעו הכלים[11] אבל הכא אין הספק בין מים לניצוצות ומיד נכבות כשנופלות בכלי והוי כמחיצת מים דאחיצת אבן ובגד וקשה לפירושו דבירושלמי מוקי מתני' כר' יוסי דאבל לרבנן אפי' מחיצות של מים מותר ובפ' כל כתבי (לקמן קכ:) נמי אמרו רבנן דר' יוסי בטלית שאחז בו האור מלד אחד ליתן עליו מים מלד אחר ואם כבתה כבתה[2] ונראה דלפי הש"ס אלנו יש לחלק דבמחילה של מים אע"ג דאין דבר מפסיק מ"מ אדי שאין האש נופלת לתוך המים להדיא[3] כי הכא שהמים תחת הניצוצות ומקרב כיבוי טפי ועוד דאיכא למימר דהש"ס אלנו אוסר בחחיצות של מים לרבנן ומשום הכי מוקי מתניתין כרבנן ופליג אירושלמי ולא דמי לטלית שאחז בו האור מלד אחד שאינו[7] אלא[8] שתפשטו האור ומה שרגילים לתת מים בזכוכית שקורין לאמפ"א ונותנין עליה שמן בע"ש אין בין זה לדבר אחר כלל אלא[8] להגביה את השמן[1] לא שייך למגזר מידי שמא יעשה בשבת ושרי אפי' לר' יוסי וכ"ש לרבנן[2] דאלי"כ אפי' בלא מים אסור[5] שהניצוצות נופלות בשמן[3]: ועוד איכא למימר דתלמוד אלנו אסר ממילא של מים לרבנן ומש"ה מוקי מתני' כר' יוסי[4] ופליג אירושלמי ול"ד לטלית שאחז בו האור מלד אחד שאינו אלא שלא תתפשטו האור [מ"ר]:

הדרן עלך בירה

במה טומנין וכו' אין טומנין לא בגפת. פירש הר"ר יוסף בשם רבינו שמואל דמיירי בשביל ולא בשביל[1] אבל קדרה חייתא ובשביל[2] שרינן בפ"ק (דף יח:)[3] ואין נראה לר"ת דהא אין לן לאוקמא מתניתין בסתם קדרות שהן מבושלים בין השמשות[4] ועוד דמסתמא מיירי מתני' דומיא דמתני' בירה דמיירי בשביל כמאכל בן דרוסאי[5] שאין שהות להטמינה דודאי להשהות מותר כשהוא מאכל בן דרוסאי[5] שאין חיתוי מעט מועיל לו שהרי מגולה הוא ושליט ביה אוירא[6] אבל הטמנה שעושין לצורך מחר והוא מוקמון יש לומר שמא יחתה שמעט חיתוי מועיל לו ליתפס חומו[7] וגזרו להטמין בכל דבר המוסיף הבל[8] גזירה שמא יטמין בדמן ויחתה:

דזיתים

יפקע. בחוזק על ידי יתדות שקורין קויינ"ש: **מטה גללניתא.** טורנדי"ן והוא כעין של טרסיים[9]: **מן הלד.** מפני שאינה תקועה ומהדקה בחוזק קרי לה מן הלד כלומר ע"י שיעור: **גמ' והא קא מבטל כלי מהיכנו.** דלא יוכל ליטלו משם כל היום דנעשה בסים בניצולות לימא תהוי תיובתיה דרב חסדא דאסר בפירקין (דף מג.): **אין כאן ממש.** משכבו ומותר ליטלן: **כרבי יוסי.** בכל כתבי הקדש[1] דקתני עושה מחילה בכל הכלים בין מלאן בין ריקין כדי שלא תעבור הדליקה רבי יוסי אוסר בכלי חרס חדשים מלאים מים שאין יכולין לקבל האור והן מתבקעים ומכבין את הדליקה: **בערב שבת.** כגון זה שנותן המים מבעוד יום בכלי תחת הגר: **וכי פימא הכא נמי.** אין נותנין לתוכו מים בשבת קאמר ור' יוסי היא: **ופסיגיא.** אפילו בע"ש אסור ואי לגרס כיבוי מדמית לה אפילו כרבי יוסי אי לא מיתוקמא דבע"ש לא אמר רבי יוסי: **אלא אמר רב אשי.** מתניתין אפילו לרבנן דלא דמי לגרס כיבוי דהתם כי מטי לדיקה לכלים לדיקה הוא דפקענא להו וגרמא בעלמא הוא אבל זה שנתן המים ממש תחת הגר מכבה ממש הוא וגזירה מבעוד יום אטו משבת: **שמקרב את כיבויו.** זימן כיבוי להדיא והוה ליה מכבה ממש אי הוה יהיב ליה בשבת:

הדרן עלך בירה

במה [7][1]טומנין, ובמה אין טומנין אין טומנין לא בגפת ולא בזבל לא במלח ולא בסיד ולא בחול בין לחין בין יבשין ולא בתבן ולא בזגין ולא במוכין ולא בעשבין בזמן שהן לחין אבל טומנין בהן כשהן יבשין: **גמ'** איבעיא להו גפת של זיתים תנן אבל דשומשמין שפיר דמי או דילמא דשומשמין תנן וכל שכן דזיתים ת"ש דאמר ר' זירא משום חד דבי ר' יגאי קופה שטמן בה אסור להניחה על גפת של זיתים ש"מ של זיתים תנן לעולם אימא לך [2]לענין הטמנה דשומשמין נמי אסור לענין אסוקי מעל גבי כירה ולטומנה בדבר אחר ומתמו מכמיס[3] אין טומנין בדבר המוסיף הבל אלא בדבר המעמיד הבל מי הוא המוסיף ומאסור: **גפת.** פסולת של בית הבד של שמן שהוא כעוס יחד וחסם מאד: **לחין.** יש בהן הבל הרבה יותר מיבשין: **זגין.** פסולת של יקב יין: **מוכין.** כל דבר רך קרוי מוכין כגון צמר גפן ותלישי צמר רך של בהמה וגרירת בגדים בלויים: **גמ' קופה שטמן בה.** שנותן בה מוכין וטוומן בה קדירה: **לענין הטמנה.** לטומנו בתוכה: אסוקי

אבל אסור [8]ולא יתקע ואם תקע חייב חטאת רשב"ג אומר [9]אם היה רפוי מותר בי רב חמא הוה מטה גללניתא הוה מהדרי לה ביומא טבא א"ל ההוא מדרבנן לרבא מאי דעתיך בנין מן הצד הוא נהי דאיסורא דאורייתא ליכא איסורא דרבנן מיהא איכא אמר ליה אנא כרשב"ג סבירא לי דאמר אם היה רפוי מותר: **מתני'** [6][3]נותנין כלי תחת הגר לקבל ניצוצות ולא יתן לתוכו מים מפני שהוא מכבה: **גמ'** והא [3]קמבטל כלי מהיכנו אמר רב הונא בריה דרב יהושע ניצוצות אין בהן ממש: ולא יתן לתוכו מים מפני שהוא מכבה: לימא תנן סתמא כרבי יוסי [3]דאמר גורם לביבוי אסור ותסברא אימור דאמר ר' יוסי בשבת בערב שבת מי אמר וכי תימא הכא נמי בשבת והתניא נותנין כלי תחת הגר לקבל ניצוצות בשבת ואין צריך לומר בע"ש ולא יתן לתוכו מים מפני שהוא מכבה מע"ש ואין צריך לומר בשבת אלא אמר רב אשי אפילו תימא רבנן שאני הכא מפני שמקרב את כיבויו:

הדרן עלך בירה

במה [7][1]טומנין, ובמה אין טומנין אין טומנין לא בגפת ולא בזבל לא במלח ולא בסיד ולא בחול בין לחין בין יבשין ולא בתבן ולא בזגין ולא במוכין ולא בעשבין בזמן שהן לחין אבל טומנין בהן כשהן יבשין: **גמ'** איבעיא להו גפת של זיתים תנן אבל דשומשמין שפיר דמי או דילמא דשומשמין תנן וכל שכן דזיתים ת"ש דאמר ר' זירא משום חד דבי ר' יגאי קופה שטמן בה אסור להניחה על גפת של זיתים ש"מ של זיתים תנן לעולם אימא לך [2]לענין הטמנה דשומשמין נמי אסור לענין אסוקי

אבל אסור [8]ולא יתקע ואם תקע חייב חטאת רשב"ג אומר [9]אם היה רפוי מותר בי רב חמא הוה מטה גללניתא הוה מהדרי לה ביומא טבא א"ל ההוא מדרבנן לרבא מאי דעתיך בנין מן הצד הוא נהי דאיסורא דאורייתא ליכא איסורא דרבנן מיהא איכא אמר ליה אנא כרשב"ג סבירא לי דאמר אם היה רפוי מותר: **מתני'** [6][3]נותנין כלי תחת הגר לקבל ניצוצות ולא יתן לתוכו מים מפני שהוא מכבה: **גמ'** והא [3]קמבטל כלי מהיכנו אמר רב הונא בריה דרב יהושע ניצוצות אין בהן ממש: ולא יתן לתוכו מים מפני שהוא מכבה: לימא תנן סתמא כרבי יוסי [3]דאמר גורם לביבוי אסור ותסברא אימור דאמר ר' יוסי בשבת בערב שבת מי אמר וכי תימא הכא נמי בשבת והתניא נותנין כלי תחת הגר לקבל ניצוצות בשבת ואין צריך לומר בע"ש ולא יתן לתוכו מים מפני שהוא מכבה מע"ש ואין צריך לומר בשבת אלא אמר רב אשי אפילו תימא רבנן שאני הכא מפני שמקרב את כיבויו:

הדרן עלך בירה

במה [7][1]טומנין, הכא לסלק קדירה מעל גבי כירה ולטומנה בדבר אחר ומתמו מכמיס[3] אין טומנין בדבר המוסיף הבל אלא בדבר המעמיד הבל מי הוא המוסיף ומאסור: **גפת.** פסולת של בית הבד של שמן שהוא כעוס יחד וחסם מאד: **לחין.** יש בהן הבל הרבה יותר מיבשין: **זגין.** פסולת של יקב יין: **מוכין.** כל דבר רך קרוי מוכין כגון צמר גפן ותלישי צמר רך של בהמה וגרירת בגדים בלויים: **גמ' קופה שטמן בה.** שנותן בה מוכין וטוומן בה קדירה: **לענין הטמנה.** לטומנו בתוכה: אסוקי

מאיר: אפילו אמר במוקצה מחמת מיאוס נמי הילכתא כר"ש בר מוקצה מחמת איסור בלבד. וקי"ל דבכל התורה רב אחא לחומרא ורבינא לקולא, והילכתא כרבינא לקולא בר מהני תלת אומצא כו'. ואע"ג דעולא ולוי ורב אמרו הלכה כר' יהודה, הא שמואל ורבי יוחנן אמרו הילכתא כר' שמעון, ורבינא דהוא בתראה פסק הילכתא כר' שמעון כדאמרן, לפיכך כל מוקצה מחמת איסור כמו שפירשנו. ומוקצה מחמת חסרון כיס מודה ר' שמעון, וגרוגרות וצמוקין כדאמרן. **הדרן עלך בירה**

פרק רביעי במה טומנין ובמה אין טומנין בגפת. אוקימנא בגפת של שומשמין וכל שכן בגפת של זיתים

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות

אסוקי הכנה. כגון זה שהטמין בדבר אחר והניח קופה על הגפת דליכא אלא שהגפת מעלה הבל למעלה ומרתיח קדירה שבקופה: **אפומא דקומקומא.** מיחם של חמין והכחא איתה מלאה לגו: **נזהיב.** נער בו: **מאי אנא ממיחם על גבי מיחם.** תנינא בברייתא בסוף פרקין[ד] דתני: **פחם לוקומי מוקים.** שהמיחם העליון גם בו יש מים חמין והתחתון אינו אלא מעמיד חומו שלא יפיג: **דסחודר.** סודר של לחם: **דכונא.** קנקן: **נענא.** כלי שעושין יין מן הכונא: **דקא עלי.** שהיה סוחטו מן המים שנגלגו בו: **מאי אנא מפרונקא.** נגד העשוי לפרוס על הגיגית שפורסין אותו בשבת: **נא קפיד עליה.** אם שרוי במים שהרי לכך עשוי ולא אמי לידי סחיטה: **מוכן.** אינו אלא לעשות מהן לבדין שקורין פלט"ר ומוקצין הן למלאכה ואסור לטלטלן ואלו שטמן בהן מי אמרינן יחדן להטמנה ואיכא תורת כלי עליהן ומותר לטלטלן בשבת או לא: **עומד ומפקיר לכך.** קופה של מוכין שדמיה יקרין אין דרך בכך ולא בטלי להטמנה: **גיזי של צמר.** כמות שנגזזו: **ציפי צמר.** לאחר שנפלוה ושטוחה כמין מחצלות משטיחין: **לשונות.** לאחר שלבנו וסורקין אותן כעין לשונות אדומין לטווותן: **ואין מטלטלין אותן.** קס"ד דהכי קאמר ואע"פ שטמן בהן אין מטלטלין אותן: **אם נא טמן בהן בו'.** ומילי מילי קתני בריש אשמועינן דטומנין בהן ולא מוקפי הבלא ואשמועינן סיפא דאסתם מוכין מוקצות הינהו אבל הני דעמן בהן הוי כמי שיחמדן לכך: **למוגא.** להיסב עליהן: **לאהדורי אודרא לבי סדיא.** להחזיר מוכין שנפלו מן הכר לתוכן: **מחיצין בית הצואר.** שדרך הכובסים לקושרן: **אבל נא פוסחין.** לכתחילה דהשתא עביד ליה מנא: **אחדי.** אלא היו מעולם לתוכו אסור דהשתא עביד ליה מנא: **בעמיקי.** להחזירו לכר זה שנפלו ממנו: **פחמה בית הצואר.** אל חלוק לכתחילה: **חייב חטאת.** דהשתא קמשוי ליה מנא וחייב משום מכה בפטיש והיינו גמר מלאכה:

מה

דזיתים מסקי הבלא. מכאן יש לאסור להניח גחלים תחת הקדרה אפי' יתן עליהן אפר אין להטמין קדרה עליהם שהרי הגחלים מעלין הבל למעלה כמו גפת של זיתים ויש תימה היאך אנו מטמינין על כירות שלנו שקורין אשטר"א ואע"פ שגורפין אותו הוא מוסיף הבל כמו גפת של זיתים ואומר ר"י שיש ליתן טעם לקייס המנהג דגבי גפת איכא למיחש שמא יטמין כולה בתוכה[א] אבל בכירות שלנו לא שייך למיחש הכי ועוד יש שעושין חפירה גדולה ועושין בה בנין לבנים סביב מכל לד ומלמטה ומחמין אותה היטב וגורפין אותה ומטמיינן בה את הקדרה ולא דמיא למטמין בדבר המוסיף הבל דלא אסרו אלא כשמטמין ומדביק סביב הקדרה דומיא דרמץ[ב] אבל תנור או חפירה שיש אויר בין הדפנות לקדרה[ג] אין לאסור יותר מהשהאה[ד] אף על פי שכל הקדרה כתון התנור וכיונו כרוך פי' שיש לחלק בין מוספת הבל דגפת לתוספת הבל דכירה שלנו[ה] לפי שהכירה אין חומה אלא מחמת האש ולעולם מתקרר והולך[ו] אבל הגפת מוסיף הבל מעצמו דומר רבינו שמואל דמותר לשוס תפוחים אצל האש שמוך לאשה אע"פ שלא יוכלו לגלות מבע"י[ז] דגחלין טפי כמו שהן חיין מתבשל שנתבשל כמאכל בן דרוסאי דשרי ואע"ג דבפ"ק (ד' יט.) תנן אין צולין בשר בצל ובילה אלא כדי שיצולו מבע"י[ח] אע"פ שפעמים אוכלים בצל חי מ"מ אינו רגיל לאכול חי כמו תפוחים ורגיל להפיג חריפותן ומתקן בבישולו ואם הטמין תפוחים עם הקדרה אסור להחזיר כירים וכסתות על הקדרה שעמהן או להוסיף על אותן כירים אע"ג דאם אין שם תפוחים מותר להחזיר כדתנן בפירקין (ד' נא.) כסהו ומגבלה מותר לכסותו ולהוסיף נמי אמרינן בגמרא (שם.) אם בא להוסיף מוסיף כשיש עם הקדרה תפוחים אסור דאם מחזיר קודם שנתבשלו נמצא מבשל בשבת ומה שנהגו להסיר הקדרה מעל הכירה ומניחין על הקרקע עד שיגרפו הכירה[ט] שמא סבירא לן כהך לישנא דרש כירה (לעיל דף לח:) דשרי מחקיה משמייה דאביי הניחו על גבי קרקע אם דעתו להחזיר[י]: **מאי שנא ממיחם ע"ג מיחם.** קשה לר"י דבברייתא גופה דשרי מיחם ע"ג מיחם בסוף פרקין קתני בהדיא ולא בשביל שיחמו אלא בשביל שיהו מוטמרין ואומר ר"י דברייתא לא שמיע ליה ולא מכח ברייתא פריך אלא[יא] ממעטינים בכל יום שעותנין מיחם על גבי מיחם[יב] תימה דהיכי דמי אי יד סולדת בו היכי הוה בעי למישרי אע"פ שמבשל מי לא ידע דתולדות האור כאור דתנן (לעיל דף לח:) אין נותנין בילה בלא המיחם ואמר אם אינו מטאת ותנן נמי (דף מא.) המיחם שפינהו לא יתן לתוכו צונן ואי להפשיר[יג] היכי מסיק דאסור והא תניא בפ' כירה (דף מ:) נותן אדם קימחו של מים כנגד המדורה לא בשביל שיחמו אלא בשביל שיפוג ציתן והייני[יד] הפשר כדמוכח פוגיא דהתם ורב יהודה נמי קאמר התם אחד מים ואחד שמן יד סולדת בו אסור אין יד סולדת בו מותר ואין נאחלק[טו] דגבי מדורה יזהר שלא יבשל[טז] כיון שהוא אצל האש אבל הכא אפילו אין יד סולדת בו אסור דשמא יבא לטעות ויבא עד שיתבשל והא גבי מיחם שריון לתת לתוכו מים מרוכין כדי להפשירן ולא גזרינן אטו מים מועטין אע"פ שאינו אצל האש ונראה לרשב"א דהא דשריון לתת קיתון של מים כנגד המדורה היינו ברחוק מן המדורה שלעולם לא יוכל לבא לידי בשול[יז] אבל בקרוב[יח] אסור אפי' להפשיר דילמא משתלי ואתי לאיתיתן אם עד שיתבשל ולהכי מסיק הכא דאסור ולא בשביל שיחמו דקתני התם היינו לומר במקום שיכול לבא לידי שיחמו[יט] והלשון דמוק קשה: **מאי שנא מפרונקא.** פר"ח דאמר רבא בפרק תולין (לקמן קנט:) האי פרונקא אפלגא דכותא שרי דלא הוי אהל ולא מיישינן שמא יסחוט: **התם לא קפיד.** פר"ת בפ"ק דכתובות (דף ו.)[כ]: **וכי מפני שאין לו קופה של תבן בו'.** וא"ת מאי קבעי הא תנן במתניתין טומנין בגיזי צמר ואין מטלטלין אותן והיינו אפילו טמן דהא קתני בהדיא כיצד עושה מנער את הכיסוי והן נופלות וכי מייתי מברייתא דמסייע ליה לייתי ממתניתין דלא מצי למדחי ממתניתין כדאדחי בריתא וליכא למימר דמתני' איכא לאוקומי בשל הפתך[כא] כדמוקי לקמן רבינא ע"כ סוגיא דהכא לא סבירא מדלא מוקי בריתא דמייתי בשל הפתך ומיכן ר"י דגיזי צמר אם תשיבי עפי ממוכין ואסורים לטלטל יותר[כב] ואע"ג דרבא קאמר לקמן דאפילו גיזי צמר טמן בהן מטלטלין אין נאסר אי פליגא אאביי דהכא כיון דלא קיימא לקמן מילתיה דרבא ולמאי דמשני רבינא מילתיה דרבא ומוקי מתניתין בשל הפתך ודרבא בשאין של הפתך אומר דשב"א דה"נ מיירי במוכין של הפתך ולא פליגא דרבא אדאביי אך ק"ק דמאי משני בסמוך מהו דתימא חזי לאוקמי כיון דמיירי בשל הפתך היכי ס"ד דשרי לטלטל משום דחזי למוגא עלייהו:

ה"ק אם לא טמן אין מטלטלין אותן. [כג]אמוכין קאי ולא אגיזי צמר דגיזי צמר אפי' טמן אין מטלטלין[כד]: **הא בחדתי הא בעתיקי.** אומר ר"י שאם נתקו חוטי הסרבל אם הנקב רחב ויכול להכניסם[כה] בלא טורח שרי כיון דעתיקי[כו] ובלבד שיתנם בענין זה שלא יהא לחוש שמא יתקע דבעניין שהוא רגילות לתקוע ולקשור נראה דאסורין להחזיר כדאסרינן בריש כל הכלים (דף קכב:) החזרת שידה תיבה ומגדל גזירה שמא יתקע:

וכי

אסוקי הכנה. [ג] ב"ב יט., [ד] נ"י העיר לדרדא פי' הטלם], [ה] מכות ג., [ו] [דף נא.]; [ז] ד"ה הלל, [ח] ד"ה הלל, [ט] [לעיל דף לח:]; [י] ד"ה הלל, [יא] [לעיל דף לח:]; [יב] ד"ה הלל, [יג] [לעיל דף לח:]; [יד] [לעיל דף לח:]; [טו] ד"ה הלל, [טז] [לעיל דף לח:]; [יז] [לעיל דף לח:]; [יח] [לעיל דף לח:]; [יט] [לעיל דף לח:]; [כ] [לקמן קנט:]; [כא] [לקמן קנט:]; [כב] [לקמן קנט:]; [כג] [לקמן קנט:]; [כד] [לקמן קנט:]; [כה] [לקמן קנט:]; [כו] [לקמן קנט:]

לעזי רש"י

פלט"ר [פילטרי"ש]. לבד.

מוסף תוספות

א. דלמא אתו למימר דמה לי ליתן הגפת תחת הקדירה ומה לי להטמין בתוכו. תוס' הרא"ש. ב. שהרבץ נוגע בקדירה מסביב. תוס' הרא"ש. ג. לא דמיא להטמנה. תוס' הרא"ש. ד. ע"ג כירה. תוס' הרא"ש. ה. [ד]לא גזרו אלא דבר שהוא מוסיף הבל מחמת עצמו כגון מלח וסיד, אבל דבר שהוא חם מחמת דבר אחר לא גזרו. מרדכי. ו. ולא דמי לרמץ שהוא חם מחמת האש, דרמץ היינו אש דשייך למיגזר בו שמא יחתה. מרדכי. ז. דקי"ל כחנניה 'כל שהוא כמאכל בן דרוסאי' וכו', ופירוח, כיון. תוס' הרא"ש. ח. [הייגו משום] דביצה אין דרכה לאוכלה חיה. תוס' הרא"ש. ט. ותימה, היאך הוא מותר להחזירה להך לישנא דר' חזקיה משמיה דאביי דדייקנ' מינה לעיל בפ' כירה דאם הניח ע"ג קרקע אע"פ שדעתו להחזירה, אסור, ואפי' בער"ש נמי אסרי' להחזיר. תוס' הרא"ש. י. ועודן בידו [שרינן] אע"פ שאין דעתו להחזיר, דבשל סופרים הלך אחר המיקל. תוס' הרא"ש. יא. ה"ק לי', מאי שנא. רשב"א. יב. ולא מיחה אדם בדבר. רשב"א. יג. הוא דבעי למשרי, דלית לן למיחש שמא יתבשל. תוס' הרא"ש. יד. אפילו. תוס' הרא"ש. טו. דהני מילי כנגד המדורה. תוס' הרא"ש. טז. דגיכר שהוא בישול גמור. תוס' הרא"ש. יז. אלא להפשיר. תוס' הרא"ש. יח. אצל האש, במקום שראוי להתבשל, אף אם ממהר להחזיקו קודם שיתבשל. תוס' הרא"ש. יט. ור' זירא הוה ס"ל דכל שאינו מניחו אלא כדי להפשיר בלבד, בכולהו דוכתי שרי. פי' הר"ן. כ. התם לא קפיד עילויה, דיין או שמן או שכר הוא ואינניף, וסתיכה לא מהני ליה, משו"ה לא גזרינן שמא יסחוט, אבל הכא במים קפיד. מי' הר"ן. כא. והכא כשאינם של הפתק. רינו"ש. כב. אבל מוכין לא חשיבי כולי האי, דהא תני להו גבי תבן וגזין וי"ל דדין שוה ומבטלן להטמנה. פסקי ריי"ד. כג. וא"ת, והא גיזי צמר קתני הכא, ובהדיא תנן במתני' כי אע"פ שטמן בהם אסור לטלטלם, כדקתני 'כיצד עושה הוא עושה, נוטל את הכיסוי והן נופלות', וי"ל, דכי מוקמינן לה כשלא טמן בהם, אסיפא. ריטב"ש. כד. ומתני' לצדדין קתני. ריטב"ש. כה. להדיא בידו. ריטב"ש. כו. ואינו נותנו שם לכתחילה. ריטב"ש.

מוסף רש"י

ובציפי צמר. לאחר שפרקן ומפלו ממקרק (ב"ב יט.). **ובמוכין.** של שחקי גנבים שהסוחק מוציא המגבר המגר נקוקים (שם). **הפותח בית הצואר.** שעשה פה למלוק מדם, **חייב חטאת.** שמיקן כלי (מכות ג:).

רב נסים גאון

פרק רביעי במה טומנין אמר ליה ר' זירא מאי שנא ממיחם על גבי מיחם. בסוף הפרק (דף נא) בברייתא גרסי המניחין מיחם על גבי מיחם. ומאי שנא מפרונקא. עיקר דיליה בפרק ר' אליעזר אומר תולין את המשמרת ביו"ט (דף קלפ) אמר רבא האי פרונקא אפלגא דפומא דכובא שרי וכו'. ואיכא דאמרי מאי שנא מפרונקיה דמר לפי שר' זירא עם רבא הוה מפליג, והוא בעל השמועה.

רבינו חננאל

דמסיק נמי הבלא. ואסיקנא אמר רבא אנחי כדא דמיא אפומא דקומקומא משום דמיא צונן ומוליד חימום. ואסר נמי למיפרס סודרא אפומא דכובא ולאנוחי נשלא אגביה דסודרא, משום (דשאר) דשיורי הכוס (מתחזין) מתבחין בסודרא וקפיד בנשיאיא דסודרא וסחיט ליה. ולא דמי לפרונקא שהיא מטלית קשורה בפומא דכובא, כדגרסינן בפרק ר' אליעזר אומר תולין, אמר רבא האי פרונקא אפלגי דכובא כמסננת, ואמאי שרי רבא התם אפלגי דכובא, ליחוש שמא יסחוט המטלית. ושנינו מטלית לא קפיד בנשיירותא, מלשון מי שנשרו כליו בדרך שוטחן בחמה אבל לא כנגד הענ, סודר קפיד בנשיירותא הילכך האי אסור והאי שרי. פי' מוכין, סמרטוטין [של] בגדים מקוצצין כדתנן בנגעים פרק י"א בגד מוסגר שנתערב באחרים כולן טהורין, קיצצו ועשאו מוכין טהור. מוכין אסיקנא כי הא דתניא אין נותנין מוכין לא לתוך הכר ולא לתוך הכסת בי"ט ואין צריך לומר בשבת, נשרו מחזיריו אותן בשבת [ואין צריך לומר ביו"ט]. אמר רב הפותח בבגד בית הצואר בשבת חייב חטאת

עין משפט נר מצוה

ב א טו"ש או"ח סימן שיט סעיף ח:
ג ב מיי' פכ"ב מהלכות שבת הלכה טו טור ושו"ע או"ח סימן שכ סעיף טו:
ד ג מיי' פכ"ו מהלכות שבת הלכה יב טו"ש או"ח סימן רנט סעיף ח:
ה ד מיי' פכ"ב מהלכות שבת הלכה כג טור ושו"ע שו"ע או"ח סימן ש"מ סעיף ח:
ו ה מיי' פ"א מהלכות שבת הלכה י טו"ש או"ח סימן שיט סעיף ג:

מוסף רש"י

ומפקיר לכך. לאחר שפרקן ומפלו ממקרק (ב"ב יט.). **ובמוכין.** של שחקי גנבים שהסוחק מוציא המגבר המגר נקוקים (שם). **הפותח בית הצואר.** שעשה פה למלוק מדם, **חייב חטאת.** שמיקן כלי (מכות ג:).

תלמוד בבלי מהדורת נהרדעא החדש, באדיבות הוצאת ח. וגשל, © כל הזכויות שמורות